

Úr útflöndum

25 ára drúgvtt stríð
um Norðurírland

*Stígur í samröðum – ósemja um, hvar skal koma í fyrstu röð:
Avvápnan eða samráðingar*

Reutur úr London

Samráðingarnar um varandi frið í Norðurírlandi hafa staðið í stað í meira enn eitt ár.

Naggettódn er komin í av tí, at London og teir protestantisku sambandsmennirnir í Norðurírlandi ikki semjast við IRA og politiska vöngin Sinn Fein um, hvar skal koma í fyrstu röð: Avvápnan eða samráðingar.

Sambandsmennirnir vilja hafa Norðurírland verandi part af Stórabretlandi, meðan katólsku tjóðveldismennirnir vilja hafa Norðurírland límað inn í tað katólska Írland.

Stórabretland hefur hígartil tvihið um, at treytin fyrri samráðingum við allar partar í stríðnum – Sinn Fein íroknað – er avvápn- an av IRA.

Bretar hafa eisini kravt avvápnun av teimum hernaðarligu protestantum.

Níðanfyrir er kronologisk gjögnugongd av tí blóðuga 25 ára langa stríðnum, sum hefur kostað yvir 3000 mannalív.

Desember 1969:

15 fólk lata lív av eini bumbusprengring, sum protestantiskir terroristar úr Ulster Freedom Fighters (UFF) fremja í norðara parti av Belfast.

Januar 1972:

Enskir hermenn skjóta 13 luttakarar í eina ólöglegu katólskari mannarættinda kravgongu í Londonderry. Hendingin verður seinni røpt »Blóðugi sunnudagurin«.

Mars 1972:

Bretland upplýsir norðurírlska parlamentid og setir á stovn beinleidis stýri úr London í eini roynd at fáa frið í lag millum protestantisku sambandsmenninar og katólsku tjóðveldismenninar, sum vilja hafa Norðurírland innlimi í Írsku Lýðveldid.

Juli 1972:

11 fólk lata lív og 130 verða særð av 26 IRA bumbum í Belbast »blóðuga friggjadagin«. IRA leiðslan er í

loyniligum samráðingum við stjórna í London, men samráðingarnar miseydnast.

Januar 1974:

Norðurírland fær egna stjórn, har katólikkar og protestantar býta valdið. Stjórnin verður uppløyst eftir hópverkföll, sum protestantiskir sambandsmenn við prestinum Ian Paisley á odda skipa fyrri.

Okt.-nov. 1974:

28 fólk lata lív og yvir 200 verða særð í eini röð av IRA bumbuatsóknum at pubbum í Englandi.

August 1979:

IRA drepur 18 hermenn í eini duplurtari bumbuatsók at norðurírlsku flotastøðini Warrington.

Juli 1982:

Tvæ bumbuatsóknir móti hermannaorkestri og riðandi hermonnum í London. Önnur í Hyde Park og hin í Regents Park. 11 fólk lata lív og 50 verða særð.

Október 1984:

Enski forsætisráðharrin Margaret Thatcher og aðrir stjórnarlimir sleppa við neyð og deyð undan eini IRA bumbu, sum tekur lívið av fimm fólki í enska friðarbynum Brighton. Har konservatívi flokkurin hefur landsfund.

Nov. 1985:

Bretland og Írland undirskriva »Anglo-írska sáttmálan«, sum gevur stjórnini í Dublin avmarkaða ávirkan í Norðurírlandi. Sáttmálin er ein roynd at sissa katólikkarnar, sum vilja hafa Norðurírland innlimið í Írland.

Nov. 1987:

11 fólk lata lív og 63 verða særð, tá IRA brestur eina bumbu undir einum minningargaldi í Enniskillen fyrri teimum, sum lótu lív undir Seinna Heimsbardaga.

Februar 1991:

IRA sendir tvær mortargranatir móti skrivstovu hjá John Major í London.

Eingin letur lív, men IRA metir tó atsóknina sum eir sigur, tí teir eru so nær við at myrða enska forsætisráðharran.

Februar 1993:

Bretland hefur loyniligt samband við IRA í eini roynd at fáa felagsskapin at leggja vápnini.

Október 1993:

Enski forsætisráðharrin, John Major, og írski starvsbróðir hansara, Albert Reynolds, taka alment stig til eina avtalu um framtíðar stöðu Norðurírlands.

Október 1993:

IRA bumar ein bygning í einum protestantiskum øki í Belfast. 10 fólk lata lív, teirra millum er IRA maðurin, sum legði bumbuna. Atsóknin førir við sær protestantiskir hevndaratgerðir. Í Greysteel í Londonderry skjóta hernaðarligir protestantar sjeir gestir á pubbin »Rising Sun«.

15. desember 1993:

London og Dublin semjast um eina fráboðan, sum teir vóna kann fáa bæði IRA og hernaðarligu protestantar at leggja vápnini.

August 1994:

IRA heldur 25 ára dagin fyrri útsendingini av enskum hermonnum til Norðurírlands við álopum á tvey ensk fríðarstöð. Einki blóð flýtur kortini. Sinn Fein heldur framvegis uppá, at vápnahvild er í ventu.

September 1994:

IRA lýsir einvegis vápnahvild í 25 ára langa stríðnum í Norðurírlandi. Bretar tvihalda um, at IRA skal lýsa eina stóðuga vápnahvild.

9. februar 1996:

IRA boðar frá, at felagsskapurin »treyðugt« avlýsir ta 17 mánaða gomlu vápnahvildina. Ein tíma seinni brestur ein sterk bumba á Britannia Hotel í eystara parti av London. Umleið 100 fólk verða særð, og í minsta lagi tvey lata lív.



London:

Leiðslan í Sinn Fein
má fordøma bumbuna

Trýst lagt á politiska veingin hjá IRA eftir bumbusprengring í London friggjadagin

London – Reuter

Bretland hefur boðað frá, at leiðslan í Sinn Fein, sum er politisk vöngurinn í IRA, má fordøma blóðugu bumbusprengringina í London ella rokna við at verða útistongd frá friðarsamráðingunum í framtíðini.

Enskir og írskir politikarar boðaðu frá, at teir fara t haldal fram við arbeiðinum fyrri at rökka einum varandi friði, men teir høvdu tðuðuga vápnahvildina við at visa á eina loysn, eftir at IRA knappliga hefur brotið vápnahvildina og skuldsættir London fyrri at draga samráðingarnar um eina politiska loysn út.

Yvir 100 fólk vórðu løst, og í minsta lagi tvey lótu lív av bumbusprengringini, sum friggjakvöldið skakaði skrivstovubygningarnar í tviælhavandi Dockland umráðnum í eystara parti av London.

Sprengingin hendi bert fáar minuttir eftir at IRA hevði boðað frá, at felagsskapurin fór at bróta vápnahvildina.

Bumba skuldi dropa

Løgreglan, sum flutti fólk burtur úr umráðnum eftir at hava fingið eina ávaring, sigur, at ætlanin var, at bumban skuldi dropa. Meira enn 15 bygningar vórðu illa skaddir, og vindeygu brotnaðu í nógvum skrivstovu- og íbúðarhúsum í grannalagnum. Stórar løgreglu- eindir vóru á varðhaldi í gøtunum í London leygdagin, og stjórnarkeldur søgdu, at enskir hermenn aftur verða settir á varðhald á tviðandi stöðum í Norðurírlandi.

Leiðarin í Sinn Fein, Gerry Adams, segði leygdagin, at hann ynskti at tosa við bæði enska og írsku forsætisráðharran eftir bumbu-

sprenginga.

Trúvirðið í vanda

Men bæði Bretland og Írland hafa latið vita, at trúvirðið hjá Adams er ógvuliga svikiligt.

Sinn Fein leiðarin hevði samband við Washington stutt áðrenn bumbusprengringina og segði, at hann hevði »skakandi tíðindi«, men upplýsti tó ikki nágreiniliga, hvar hann visti.

Tað er greitt, at spurnartekin verður sett við stöðu Adams av øllum, sum lutataka í friðartilgongdini, segði írski uttanríkisráðharrin, Dick Spring.

Tað verða nógv fólk, sum ringt verður at fáa aftur til samráðingarnar, og tey noyðast at gera stöðu sína púra greiða, legði hann afturat.

Clinton fordómir

Spring kom friggjadagin heim aftur av vitjan í Washington, har hann hevði fundir við Clinton, forseta.

Clinton hefur fordømt bumbusprengringina og kallað hana »eina ræðu-skitagerð«.

Sinn Fein er einasti politisk flokkur, sum ikki hefur fordømt atgerðina, sum var framd eftir, at IRA í vaksandi mun hevði gramt seg um, at London ikki vildi sleppa kravinum um, at felagsskapurin skuldi leggja vápnini, áðrenn veruligar friðarsamráðingar kundu byrja.

Álvarsligur ivi um val

Enski ráðharrin fyrri Norðurírland, Sir Patrick Mayhew, segði leygdagin, at uppskotið um at hava val í Norðurírlandi framvegis verður viðgjørt »í størsta álvara«.

Mayhew segði, at eitt val fyrri teir partarnar, »sum stuðla demokratiskum mál-

um á friðarligan hátt«, framvegis eigur at verða stuðlað í størsta álvara.

Men Mayhew segði eisini, at fólk, sum ónga fordøming hoyra frá Gerry Adams ella Martin McGuinness í Sinn Fein, verða ógvuliga ívasom, um hesir báðir mennirnir ikki gera greitt, at teir als einki samband hafa við bólkinn, sum stendur aftan fyrri bumbusprengringina.

Lykilin til frið er álit. Eingin fer at seta seg við eitt samráðingarborð, um hann heldur, at aðrir partar við borðið hafa vápnarar menn standandi uttan fyrri dynnar, og sum gera höttanir og ávirkan sína galdandi, segði Mayhew, sum kallaði bumbuálopið »eitt ógvuliga álvarsligt bakkast fyrri friðartilgongdina«.

Mayhew hevur fyrr gjørt greitt, at um IRA aftur tekur til vápnini, verður beinanvegin svarað aftur í Norðurírlandi »á sama hátt sum seinastu 25 árin«.

Ein sjúk gerð

Enska drottningin, Elisabeth, lýsti leygdagin bumbusprengringina í London sum »eina sjúkliga brotsgerð«.

Í eina óvanliga hvassorðaðari fráboðan til John Major, forsætisráðharran, segði enska drottningin, at hon var skelkað og sygnin um hesa ræðuliga hendingina í London.

Drottningin lýsti sína samkenslu við teimum, sum rakt vórðu, og við teimum, sum ótroystandi stríddust fyrri varandi friði.

– Eg biði eftir, at tey framvegis fara at halda fram við arbeiði sínum hóast hesa sjúklu óbótagerðina, stóð í fráboðanini úr Buckingham Palace.

Edvard Joensen

Kvinnuhúsið

Ráðgevingin hjá Kvinnuhúsinum er opin hvørt hóskvöld frá kl. 19.00–21.00, inngongd hjá KFUM, Oman Pisuvörð 2, ella á tlf. 17200.

Kvinnuhúsið er opið gerandisdagar frá kl. 10.00–16.30. Telefonin, 17200, svarar hvønn dag frá kl. 10.00 fyrrapart til kl. 7.00 á morgni.

